

Bergen, 30. desember 2017

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo
postmottak@kud.dep.no

Høringssvar – Forslag til ny lov om tros- og livssynssamfunn

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn Bergen (STL Bergen) viser til Kulturdepartementets høringsnotat om forslag til ny lov om tros- og livssynssamfunn datert 25. september 2017. Dette høringssvaret er utfallet av dialog og konsensus blant de 17 tros- og livssynssamfunnene som er medlemmer i STL Bergen. Disse er de lokale eller regionale leddene av Ahmadiyya Muslim Jama'at, Bahá'í-samfunnet, Bergen Hindu Sabha, Bergen moské, Bergen Muslimske Forening, Bergen Singh Sabha Guadwara, Buddhistforbundet, Den katolske kirke, Den norske kirke, Den Thailandsk Buddhistforening, Det Islamske Fellesskap Bosnia-Herzegovina, Holistisk Forbund, Human-Etisk Forbund, Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige, Kristensamfunnet, Kvekersamfunnet og Metodistkirken.

Nettskjemaet har til dels førende spørsmål, til dels unnlater å ta opp relevante problemstillinger og gir i liten grad mulighet for en overordnet diskusjon. Det er derfor nødvendig med en friere høringssvar enn skjemaet legger opp til. Svar i nettskjemaet er gitt i den grad spørsmålene er aktuelle. Innholdet i dette dokumentet er identisk med det som er satt i inn i kommentarfeltet i nettskjemaet.

STL Bergen støtter seg forøvrig til høringssvaret fra Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn.

Likebehandling

Loven bør i størst mulig grad bidra til likebehandling av tros- og livssynssamfunn. Dette er ikke bare prinsipielt viktig, men også nødvendig for å sikre religionsfriheten. Uten en bred og sterk likebehandlingsprinsipp kan den allmenne aksepten for at staten fører en aktiv støttende tros- og livssynspolitikke svekkes. Også for Den norske kirke er likebehandling nødvendig for å sikre deres selvstyre og integritet som et selvstendig trossamfunn.

Det er et fremskritt at tre lover samles i én. Samtidig kan lovens struktur gå lengre i å sikre likebehandling. Det bør være en felles formål for hele loven, og spesifisere at den skal understøtte alle tros- og livssynssamfunn «på lik linje».

Medlemsskap

Tilskudd per medlem som en kompensatorisk ordning er et prinsipp som bør videreføres inn i ny lov. Samtidig bør det presiseres at støtte per medlem forblir på samme nivå for alle tros- og

livssynssamfunn som for Den norske kirke. Den beste måten å sikre dette er en ensartet støtteordning for alle tros- og livssynssamfunn.

Det er forståelse for at staten ønsker å fastsette en viss minstestørrelse for støtte for trossamfunn. Samtidig oppleves grensen på 500 medlemmer over 15 år som særdeles høyt. Fem av seks trossamfunn vil miste støtten, og vil i praksis tvinges inn i sammenslutninger. Dette forskyver de administrative kostnadene fra staten til trossamfunnene, og vil bidra til at mindre av midlene når frem dit de er tiltenkt. Sammenslutninger vil være et inngrep i retten til å organisere trossamfunnet fritt. Det vil bidra til sentralisering, spesielt blant trossamfunn som i dag i stor grad har lokal selvbestemmelse. Mindre trosretninger har samme rett til religionsutøvelse og et unødvendig høyt tak for støtte kan være diskriminerende for disse. Unntaksbestemmelsene er særdeles vage og åpner derfor for utstrakt bruk av skjønn, som igjen kan føre til diskriminering. STL Bergen ønsker ikke å ha en sterk mening om en eksakt medlemsgrense, men det bør ikke være høyere enn 100 medlemmer.

Mange tros- og livssynssamfunn opplever arbeidet med barn og unge som en sentral del av sitt arbeide. For mange går disproportjonalt mye midler til trosopplæring og andre barne- og ungdomstiltak. Disse tiltakene bidrar ofte til samfunnsengasjement og, særlig for trossamfunn med mange innvandrere, til økt integrering. Behovet for egen lokale begrunnes ofte vel så mye ut ifra å ha et egnet sted for trosopplæring og barne- og ungdomsaktiviteter.

Barn regnes av de fleste trossamfunn som medlemmer. Det å ikke utløse tilskudd for disse kan betraktes som en innskrenkning av deres religionsfrihet og foreldreretten. Andel barn og unge i trossamfunn varierer, og det vil være et gode at mer midler går til de samfunnene som har flere barn. Dette gjelder ikke minst fordi barn er en gruppe som selv ikke er i stand til bidra økonomisk til sitt tros- eller livssynssamfunn. Det som kan tale til fordel for en aldersgrense er at registrering av medlemskap av barn fra familier med foreldre av ulik medlemskap i tros- og livssynssamfunn tidvis er krevende.

Andre forhold ved tilskudd

Dagens ordning med både statlig og kommunal støtte skaper et administrativt merarbeid både for det offentlige og for tros- og livssynssamfunnene. En statliggjøring er en akseptabel måte å redusere dette byråkratiet. Samtidig er det viktig at det er en likeartet støtteordning for alle tros- og livssynssamfunn, også Den norske kirke.

Det kan fort bli problematisk hvis det stilles særlige krav for tilskudd til tros- og livssynssamfunn, foruten det selvsagte av å følge norsk lov. Religionsfriheten sikrer tros- og livssynssamfunn en sterk grad av selvstendighet. Ved å bruke økonomisk støtte som et pressmiddel til å endre indre anliggender og religionsutførelse, kan hele det menneskerettslige grunnlaget for tilskuddsordningen falle bort. Et område som raskt kan få utilsiktede konsekvenser er behovet mellom å skille mellom individer og tros- og livssynssamfunn. Det skjer at medlemmer og ledere i tros- og livssynssamfunn kommer med uttalelser eller gjør handlinger som hverken er i tråd med egen tro eller vil være videre akseptert i samfunnet. Spesielt når det gjelder ledere kan det være en skjønsmessig vurdering om det da er individet eller tros- eller livssynssamfunnet som kommer med uttalelsen eller utfører handlingen. Det er urimelig at et tros- eller livssynssamfunn vil kunne holdes ansvarlig for hva bare en person gjør eller mener, selv om denne personen har en ledende stilling.

Forslaget om å forby støtte fra visse stater som bryter trosfriheten blir for vagt. På den ene siden blir reglene enkle å omgå, blant annet gjennom bruk av mellommenn. Samtidig blir det vanskelig

å kontrollere, og skjønnsmessige vurderinger kan skape nye konflikter. Det kan også tenkes at støtten må inndras fra trossamfunn som forslaget ikke hadde som hensikt å treffe.

Hvis det innføres sanksjonsmuligheter mot tros- og livssynssamfunn må disse også blir gjeldende for Den norske kirke.

Ordningen med forstandere har hittil vært en ordning for å ansvarliggjøre enkeltledere. I økende grad er tros- og livssynssamfunn styrt av et styre, og det vil være nærliggende at det offentlige ansvarliggjør styrene heller enn enkeltpersoner for de oppgavene som i dag tilligger forstandere, herunder rapportering av medlemmer, bruk av tilskudd og vigsel.

STL Bergen har ingen sterke meninger om strukturen av en ordning for særlig finansiering av antikvarisk viktige kirkebygg. Det som derimot er viktig er at hvis en ordning innføres, at denne gjøres gjeldende for alle tros- og livssynssamfunn og vil gjelde alle gudshus på lik linje, uansett hvilket tros- eller livssynssamfunn det tilhører.

Fylkesmannen oppfattes som å ha kompetanse til å administrere ordningen med registrering og støtte til tros- og livssynssamfunn. Det er enklere for både det offentlige og tros- og livssynssamfunnene om det er kun ett fylkesmannsembete som administrerer ordningen.

Vigsel

Vigsel er en sentral del av de fleste religiøse retninger. For mange er den religiøse siden av ekteskapsinngåelsen vel så viktig som den rettslige siden. Samfunnet bør respektere denne utbredte holdningen og fortsatte legge til rette for at tros- og livssynssamfunn kan kombinere de religiøse og verdslige sidene av ekteskapsinngåelsen i én prosess og én seremoni. Dette har blitt enda mer aktuelt når politikere nå står som de offentlige viglerne. Offentlige vigsel kan av mange bli oppfattet som en politisk handling, heller enn en offentlig eller rettslig handling. Tros- og livssynssamfunn vil i denne situasjonen kunne stå som eneste utvei til å kunne å få det som av mange oppfattes som en upolitisk vigsel. Samtidig bør staten gjøre det lettere for alternative formuleringer for ekteskapspakter, spesielt for religioner som har en ulik tradisjon enn den kristne.

Gravplassforvaltning

Gravplassforvaltningen er et offentlig anliggende som bør forvaltes av det offentlige. Det er også viktig at det offentlige overtar eiendomsretten til gravplassene. Om det fortsatt åpnes for at Den norske kirke kan drifte gravplasser, må det som et minimum være slik at det er det offentlige som har myndighet til å bestemme om en kommune kan overta forvaltningen, og at overtakelsen av eiendomsretten skjer vederlagsfritt.

For Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn Bergen

John Rawcliffe
Leder

Birgit van der Lands
Organisasjonssekretær